

over de twee tijdperken waarin de Grieken werkelijk schilders (geen tekenaars, geen decorateurs) zijn geweest, over de diepe insnijding die de Dorische invasie heeft betekend, over de nauwe verbinding tussen de geometrie en verstandelijkheid, samenhangend met de diepste roerselen van de Griekse geest.

Conclusie: een zeer geslaagde openingszet in een veelbelovende reeks. Voor de docent die graag eens even freewheelt een, vooral vanwege de magnifieke illustraties, prachtig hulpmiddel voor „een les die er eigenlijk niet af kan”.

L. Kok

* * *

Meulenhoff Historische Atlas, onder redactie van Dr. M. B. v.d. Hoeven J. M. Meulenhoff, Amsterdam, 1961, f 9,75

De laatste tijd is de verscheidenheid op het gebied van historische schoolatlassen groter geworden door enkele nieuwe uitgaven, waaronder de bovenvermelde. Deze atlas is de Nederlandse editie van een nieuwe historische atlas die in de Scandinavische landen is verschenen.

In zijn voorwoord vermeldt de redacteur welke de kenmerken van deze atlas zijn. Kort gezegd zijn het:

1. Coördinatie van de geschiedenis en het natuurlijke landschap. Dit is alleen tot en met het Romeinse rijk volgehouden en daarna komt het slechts bij uitzondering voor. Ik geloof trouwens dat niet elke kaart zich daartoe leent en bij alle winst die het oplevert verliest men toch ook weer aan overzichtelijkheid. Graag had ik een kaart aangetroffen van de Europese slagvelden, waarbij het verband met het natuurlijke landschap zo goed te demonstreren is.

2. Filmisch beeld en daarmee samenhangend de nadruk op de veranderingen. Hoewel dit ook in bestaande atlassen al werd aangetroffen, is dit beginsel in deze atlas veelvuldig toegepast. Mooie kaarten zijn bijv. nr. 19 De expansie van de Osmanen en nr. 29 De expansie van Rusland en van Brandenburg-Pruisen. Ik meen dat de samenstellers hiermede een goede greep hebben gedaan, omdat juist op het dynamische bij het geschiedenisonderwijs de nadruk valt.

3. Soberheid, d.w.z. geen namen die in geen enkel leerboek voorkomen. Een grote deugd! Hoe licht wordt vergeten dat het om een schóólatlas gaat. Soms heeft evenwel die soberheid de samenstellers parten gespeeld. Op kaart nr. 4 zijn noch Tenedos noch de Skamandros aangeduid, ofschoon beide op de kaart zijn getekend. Zelfs de eersteklassers van de h.b.s. zullen er wel eens naar zoeken, als in de les over de Trojaanse oorlog wordt verteld endan zwijg ik maar over onze gymnasiasten. Ook zocht ik vergeefs naar de tocht van Hannibal. Het zijn maar kleinigheden en toch realiteiten bij het onderwijs van vrijwel iedere leraar.

Als wij deze atlas toetsen aan de doelstelling van de redactie, kan worden gezegd, dat de samenstellers in hun opzet zijn geslaagd. Een belangrijk voor-

deel vind ik verder de beschrijving der kaarten voorin en het register achterin. Bovendien zijn verschillende kaarten die betrekking hebben op de geschiedenis van de 19e en de 20e eeuw aangevuld met statistieken. Een nadeel is m.i., dat vaak teveel kaarten op een blad zijn afgedrukt, waardoor ze te klein uitvallen. Ik heb begrip voor de positie, waarin de samenstellers en de uitgever zich bevonden: enerzijds wilden zij zoveel mogelijk geven, anderzijds legde de prijs die de atlas mag kosten beperkingen op t.a.v. de omvang. Ik laat het dus maar bij de verzuchting dat, ondanks de toenemende welvaart, de prijs van een historische atlas blijkbaar beneden een tientje moet blijven. Als men bij een herdruk besluit over deze drempel heen te stappen is het misschien mogelijk een kaart op te nemen van Palestina, waarop is aangegeven de splitsing van het rijk na Salomo en de situatie ten tijde van Christus. De technische verzorging is, zoals wij dat van de uitgever gewend zijn, keurig. Ik kan de lezers van harte aanbevelen van deze atlas kennis te nemen. Men moet aan een pas verschenen atlas of leerboek evenzeer wennen als aan een andere krant. In het begin mist men zijn eigen vertrouwde dagblad, waar men elke rubriek dadelijk weet te vinden, maar na verloop van tijd ontdekt men het eigene en het goede van het andere.

G. L. H.

* * *

Gerard van Hulst, Inleiding tot de Kunstgeschiedenis, 6e druk
Wolters, Groningen, 1963, f 4,25 ingn.

Een goed werk prijst zichzelf aan. Dat het bovenvermelde boekje van Gerard van Hulst in deze categorie thuis hoort bewijst het verschijnen van de zesde druk. Het aantrekkelijke van de nieuwe uitgave zijn de vele, bijzonder heldere, illustraties bij de steeds eenvoudig gehouden tekst en de wijze zelfbeperking, die de schrijver zich heeft opgelegd bij de behandeling van de stof. Het boekje is daardoor gebleven wat ook de opzet was: een leidraad bij datgene wat in de hogere klassen van de middelbare scholen verteld wordt over de beeldende kunsten.

Een inleiding veronderstelt echter voortgezette kennismaking, hetgeen de schrijver in zijn voorwoord ook benadrukt, niet alleen door museumbezoek, maar ook door studie of lezing van andere werken. Tot dit laatste leidt Van Hulst niet best in. Mijn leerlingen valt steeds het verschil in taalgebruik onmiddellijk op. Ook gezien hun ontwikkeling (4e en 5e klas) lijkt me dat inderdaad een schoonheidsfout, die overigens niets afdoet aan de bruikbaarheid. Deze kan m.i. alleen verhoogd worden door aanpassing van de taal aan het publiek, zodat dit ook gemakkelijker andere studies kan verwerken. Met deze wens voor de zevende druk wens ik de zesde ruime verspreiding toe.

Schwiebbe

* * *